

Posudek bakalářské práce:

Eliška Morávková, Pohádka a propaganda: 50. léta české kinematografie, bakalářská práce
FHS UK 2019, 52 str.

Bakalářské práce E. Morávkové, znovu podaná v radikálně přepracované podobě doznala řadu pozitivních proměn, a to již ve struktuře celé práce. Ta je nyní dělena do úvodu, sedmi kapitol a závěru, po němž následuje „Seznam použitých zdrojů“ (Bohužel opět bez filmografického podchycení nebo i jen prostého přehledu zkoumaných filmů!). Po stručné kapitole o filmu a propagandě následují Dějiny československé kinematografie 1945-1960, rozdělené do tří podkapitol. Po tomto poměrně širokém úvodním bloku se autorka obrátila k pohádce jako dědictví lidové tradice. Následovalo shrnutí výsledků vlastního výzkumu „Tematické plány a ideologické působení Filmové rady“. Kupodivu až poté se autorka zaměřila na metodologii a výběr snímků, které analyzovala, aby pak stručně naznačila zázemí vybraných pohádek a konečně podala „Rozbor výzkumných rovin“. Jádrem práce jsou tak stránky 22-46. Závěr, bohužel opět nesumarizuje výsledky zkoumání, nýbrž jen práci uzavírá. Plausibilní odpověď na otázku, kterou si autorka položila v úvodu na s. 2: „proč se pohádky mohly stát tak atraktivním žánrem, který slavil velké úspěchy na poli divácké sledovanosti“ tedy nepodává a spokojila se s konstatováním, že „propagandistické prvky se do klasické pohádky velmi účinně schovaly“ (s. 48).

Je smutné, že autorka (patrně v důvěře, že podruhé již nebudu jejím oponentem) nevezala v úvahu některé mé výhrady vůči první verzi práce: Tedy především neposkytla čtenáři soupis analyzovaných filmů se základním i údaji (autor scénáře, režisér... herci klíčových postav). Uvádí jen autory literárních předloh. Nevyřešila ani otázku, proč považuje Fričovu a Werichovu dvojkomedii o císaři a jeho pekaři za pohádku. Mimochodem: zde není ani uvedena literární předloha scénáře, jíž je - samozřejmě velkoryse rozvedená - hra Osvobozeného divadla „Golem“ z roku 1932.¹ Tedy „hra pro dospělé“. (Otázku, zda je Tylův „Strakonický dudák aneb Hody divých žen“ z roku 1847 opravdu „pohádkou“, ponechme raději stranou...)

Do nové verze přešly i některé problémy koncepční: Proč autorka na s. 14 definuje film *Dovolená s Andělem* jako „agitku“, když jen o stránku dále označuje tentýž film za „divácky atraktivní veselohru a komedii“? Obdobně je to u Werichova a Fričova *Císařova pekaře*: jednou je to příklad Werichovy „spolupráce s komunistickými režiséry“ (tím se myslí

¹ Autorčino tvrzení, že nemohla přihlídnout ke knižnímu originálu (s. 29) lze konfrontovat se skutečností, že tato hra vyšla knižně již třikrát...

Martin Frič, s nímž Werich spolupracoval již ve 30. letech a který je dodnes pokládán za jednu ze zakladatelských osobností českého filmu), podruhé (s. 15) je to zřejmě „alternativa“ k ideologickým filmům, na kterou režim proto zavedl vyšší vstupné.

Klíčový je ale problém s pohádkou jako „ideologickou injekcí dětí a obecně diváků: Už v minulém posudku jsem napsal, že „by si autorka měla uvědomit, že se tak neděje „navzdory“ ideologickým manipulacím, nýbrž pro v pohádkách zakotvená věčná křesťanská topoi o finálním vítězství dobra a moudrosti, mládí, pracovitosti atd.“ Při analýze filmů by se autorka pak neměla řídit názory Filmové rady (přičemž je třeba pochválit, že je badatelsky využila), ale vycházet především z díla samého – a své závěry pak konfrontovat s dobovou ideologickou rétorikou. Poté by jí možná nepodlehla. V tvrzení, že „pohádka ponouká k černobílému vnímání světa“ (s. 36), má autorka pravdu. Ale to platí i o dysneyovské Sněhurce, kterou za propagandistické dílo komunismu prohlásit opravdu nelze. A k problému „polepšení“ vysoce postaveného mladého člověka prací (o čemž jsem ostatně také již psal posledně) je možno dodat snad jen to, že tuto biblickou koncepci s úspěchem aplikovali i takoví „reprezentanti britského imperialismu“ (tolik dobové pojmání komunistickou literární vědou), jako byl Rudyard Kipling: exemplárně v široce – i v Čechách – populární knize *Captains Courageous* z roku 1896.

Různých kritických glos by bylo možno uvádět celou řadu. Vraťme se však ke konstatování, že tato druhá verze bakalářské práce je podstatně lepší než první a lze ji tedy prohlásit za hájitelnou: Navrhuji hodnocení dobrá až velmi dobrá.